

Nieuwsbrief Monitoring en Evaluatie van het Adolescentenstrafrecht

Mei 2016
Nr. 1

Introductie

Dit is de eerste nieuwsbrief over het onderzoeksprogramma Monitoring en Evaluatie van het Adolescentenstrafrecht (M&E ASR) dat op verzoek van de DG Sancties en Beschermen van het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) tot en met 2019 door het WODC wordt uitgevoerd. M&E ASR bestaat uit meerdere deelprojecten. De bevindingen delen we via rapporten, artikelen en presentaties. Ook verschijnt gedurende de looptijd van het onderzoeksprogramma meerdere keren een nieuwsbrief. In deze eerste nieuwsbrief beschrijven we beknopt het Adolescentenstrafrecht (ASR) en het onderzoeksprogramma. Ook beschrijven we kort de stand van zaken van de eerste onderzoeksprojecten en stellen diverse onderzoekers zich aan u voor.

Het Adolescentenstrafrecht

Sinds 1 april 2014 is het ASR van kracht. Met het ASR beoogt de wetgever een flexibele toepassing van het jeugd- en volwassenenstrafrecht voor jeugdigen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar. Een belangrijke reden voor een flexibele toepassing van het strafrecht is de variatie in de ontwikkeling van jeugdigen die met politie en justitie te maken krijgen. Recent hersenonderzoek laat zien dat belangrijke hersenfuncties die zijn gerelateerd aan antisociaal gedrag, zoals het inschatten van risico's en oordeelsvorming, in de adolescentieperiode en de jongvolwassen levensfase nog volop in ontwikkeling zijn.

Met de wetwijziging is het mogelijk de pedagogische insteek van het jeugdstrafrecht (JSR) met bijbehorende straffen en maatregelen toe te passen bij een ruimere groep jongvolwassenen dan voorheen. Afhankelijk van de persoonlijkheid van de dader en de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd, kan het JSR nu worden toegepast bij jongvolwassenen tot de leeftijd van 23 jaar (artikel 77c Sr). Voor 16- en 17-jarigen blijft toepassing van het volwassenenstrafrecht (VSR) mogelijk (artikel 77b Sr). De wijzigingen van het ASR hebben gevolgen voor de hele strafrechtketen: vanaf de vordering voor inbewaringstelling door de Officier van Justitie, de advisering door de reclassering of het Nederlands Instituut voor de Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) en consultatie door de Raad voor de Kinderbescherming, de berechting door de rechter tot aan de tenuitvoerlegging in justitiële jeugdinrichtingen of penitentiaire inrichtingen of door de (jeugd)reclassering.

Voor VenJ is het van belang de veranderingen door de implementatie van het ASR te volgen en te evalueren. Met het volgen van de toepassing van het ASR in de tijd wordt het gebruik van de verschillende straffen en maatregelen van het JSR voor jongvolwassenen in de praktijk duidelijk. Door de wet te evalueren

Het ASR team bestaat uit:

dr. André v.d. Laan
dr. Erik Leertouwer
dr. Charlotte Barendregt
dr. Rik Beerthuizen
Lise Prop, MSc. MA.
Iris v.d. Weerd, MSc.
Marthe Jansen, BSc.
Anne Deurhof, BSc.

Contact:

wodc.asr@minvenj.nl

ASR op internet:

[WODC](#)
[Rijksoverheid](#)

wordt duidelijk of deze ook werkt zoals beoogd, of de beoogde doelen worden bereikt (*doelmatigheid*) en of de (verandering in) straffen en maatregelen die met de wet zijn gekomen effect sorteren (*doeltreffendheid*).

Het WODC zal tot en met 2019 de implementatie en uitvoering van het ASR monitoren en evalueren. Het monitoren sluit aan bij diverse monitorprojecten zoals de Strafrechtsketenmonitor, de Monitor Jeugdcriminaliteit en de Recidivemonitor. De evaluatie van het ASR is opgedeeld in meerdere projecten, waarvan er drie al lopen:

- A. Vroege evaluatie
- B. Pilot toepassing 77c Sr.
- C. Kenmerkenonderzoek
- D. Procesevaluatie
- E. Internationale vergelijking
- F. Effectmeting

Vroege evaluatie

Het eerste evaluatieproject van het ASR is in 2015 van start gegaan. In dit project wordt de beleidstheorie uiteengehaald en geëvalueerd en in de politieke context geplaatst die het mogelijk maakte om tot een ASR te komen. Verder worden op macroniveau enkele ontwikkelingen in de sanctionering van jongvolwassenen beschreven die zich hebben voorgedaan in de anderhalf jaar voor invoering van het ASR en in de anderhalf jaar erna. De uitvoering van dit project is halverwege en naar verwachting zijn rond de zomer van 2016 de resultaten beschikbaar.

Pilot toepassing 77c Sr.

Aan M&E ASR ligt een uitgebreide dataverzameling ten grondslag. De dataverzameling vindt plaats bij verschillende ketenpartners zoals het Openbaar Ministerie, de rechtbanken, het NIFP, en de reclassering. Belangrijk is dat de groep 18- tot 23-jarigen die volgens het JSR zijn berecht goed in kaart wordt gebracht. Daarvoor zoeken we uit hoe vaak artikel 77c van het Wetboek van Strafrecht is toegepast. In de bronssystemen van het OM of de ZM wordt geen strafvorderlijke informatie geregistreerd. Het doel van de pilot is om via een gevalideerde route de ASR-onderzoekspopulatie in beeld te krijgen. De pilot bestaat uit twee fasen: (1) parketnummers selecteren waarin 77c van toepassing is, en (2) deze selectie van parketnummers valideren aan de hand van vonnissen opgevraagd bij de Raad voor de Rechtspraak. De resultaten van de pilot worden rond de zomer van 2016 verwacht.

Kenmerkenonderzoek

In 2016 wordt ook onderzoek verricht naar de kenmerken van de ASR doelgroep. Met de komst van het ASR is het belangrijker geworden al in de toeleiding naar de berechting meer inzicht te krijgen in de persoonlijkheid van de dader en dan met name in zijn of haar ontwikkeling zodat de rechter beter op maat kan sanctioneren. Het ASR is onder meer bedoeld voor daders van ernstige misdrijven, veelplegers en voor jongvolwassenen die bijzonder kwetsbaar zijn aldus de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel ASR. Of dit de kenmerken

zijn van de groep 18- tot 23-jarigen die uiteindelijk een JSR sanctie krijgen opgelegd is niet bekend. In dit project willen we dan ook inzicht krijgen in individuele-, strafzaak- en tenuitvoerleggingkenmerken van 18- tot 23-jarigen die volgens het JSR zijn berecht. Ook gaan we in op verschillen en/of overeenkomsten met volgens het VSR berechte leeftijdsgenoten.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met verschillende ketenpartners. Zo worden reclasseringsrapportages en Pro Justitia rapportages van het NIFP geraadpleegd om de kenmerken in kaart te brengen. Ook worden vonnissen bestudeerd om na te gaan of en in hoeverre de ontwikkeling van de jongvolwassenen wordt meegenomen in de beslissing van de rechter om het JSR toe te passen.

Wie zijn wij?

André van der Laan is senior onderzoeker Jeugd & Veelplegers en is plaatsvervangend hoofd van de afdeling Criminaliteit, Rechtshandhaving en Sancties (CRS) bij het WODC. Samen met Erik Leertouwer is hij projectleider van het onderzoeksprogramma M&E ASR. Zijn onderzoeksinteresses zijn verklaringen voor en ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en veelplegers, en effectiviteit van sancties bij deze specifieke dadergroepen. Hij is betrokken bij alle evaluatieprojecten van M&E ASR en voert de vroege evaluatie uit.

Erik Leertouwer is senior onderzoeker Informatiemanagement en plaatsvervangend hoofd van de afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa) van het WODC. Hij is projectleider van de Strafrechtketenmonitor (SKM), die als doel heeft de bestuurlijke informatievoorziening in de strafrechtketen te verbeteren. Vanuit die hoedanigheid is hij in het programma M&E ASR betrokken bij de ontwikkeling van een Strafrechtketenmonitor Jeugd en Adolescenten.

Charlotte Barendregt is onderzoeker bij het WODC. Haar onderzoeksinteresses richten zich op jeugdige daders met ernstige psychische en persoonlijkheidsproblematiek en de strafmaat, zorg en behandeling die zij ontvangen binnen justitiële jeugdinrichtingen of de forensische jeugdpsychiatrie. Charlotte is gepromoveerd aan de Universiteit van Tilburg op onderzoek naar de bruikbaarheid van het Good Lives Model binnen de forensische jeugdpsychiatrie en justitiële jeugdinrichtingen. Bij het M&E ASR is zij betrokken bij alle evaluatieprojecten en voert zij de procesevaluatie uit.

Rik Beerhuizen is onderzoeker bij het WODC. Hiervoor heeft Rik al eerder bij het WODC gewerkt bij het team van de Recidivemonitor. Daarvoor is hij gepromoveerd aan de Universiteit Utrecht op de relatie tussen moreel denken en antisociaal gedrag bij jongeren. Bij M&E ASR is Rik betrokken als methodoloog en hij voert de vroege evaluatie uit.

Lise Prop is onderzoeker/promovendus bij het WODC. Lise heeft pedagogische wetenschappen gestudeerd aan de Universiteit Utrecht en aansluitend een tweede master criminologie behaald. Binnen het onderzoeksprogramma werkt zij aan het kenmerkenonderzoek, de internationale vergelijking en het onderzoek naar de effectiviteit van het ASR. Deze drie projecten vormen de kern van haar promotieonderzoek onder begeleiding van prof. dr. Chijs van Nieuwenhuizen (Tilburg University).

Iris van de Weerd heeft na haar master Forensische Criminologie aansluitend de master Veiligheidsbeleid en Rechtshandhaving afgerond aan de Universiteit Leiden. Na haar stage is zij begonnen bij het WODC als junior onderzoeker. Binnen het onderzoeksprogramma ASR houdt zij zich bezig met de dataverzameling voor verschillende onderzoeksprojecten en voert zij ondersteunende werkzaamheden uit.

Marthe Jansen loopt van januari tot en met juni 2016 stage bij het WODC. Zij is bezig met haar master Forensische Orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam, waar ze ook de bachelor Pedagogische Wetenschappen heeft voltooid. Zij werkt mee aan de procesevaluatie van het ASR. Zij zal zich in haar scriptie focussen op de vordering van de OvJ en besluitvorming van rechters in ASR-zaken. Marthe wordt begeleid door Charlotte Barendregt (WODC) en André van der Laan (WODC).

Anne Deurhof loopt van februari tot en met juni 2016 stage bij het NIFP. Dit doet zij vanuit haar masteropleiding Forensische Orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam. Hiervoor heeft zij de bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Leiden afgerond. Anne zal zich voornamelijk verdiepen in de Pro Justitia rapportages die opgemaakt zijn in het kader van de advisering rondom ASR. Anne wordt begeleid door Maaïke Kempes (NIFP) en Lise Prop (WODC).

Aan het woord: Iris v.d. Weerd over haar scriptie

In 2015 heb ik voor mijn afstudeerscriptie onderzoek gedaan naar hoe een reclasseringsadvies over een jongvolwassene tot stand komt met behulp van het wegingskader Adolescentenstrafrecht. Het wegingskader dient als hulpmiddel om aan de hand van (contra-)indicaties een afweging te maken welk type strafrecht (jeugd- of volwassenenstrafrecht: JSR; VSR) het meest passend is bij de ontwikkeling van een jongvolwassen verdachte. In totaal zijn 58 reclasseringsadviezen en 30 wegingskaders onderzocht. Uit de resultaten kwam naar voren dat in de adviezen van de reclassering — ongeacht of er gebruik werd gemaakt van het wegingskader — vooral argumenten voor toepassing JSR genoemd werden die vallen onder de indicaties 'beperkte handelings-vaardigheden' en 'pedagogische beïnvloeding'. Argumenten tegen toepassing JSR hadden voornamelijk betrekking op de contra-indicatie 'pedagogische onmogelijkheden'. In mijn huidige functie vervolg ik dit onderzoek en werk ik momenteel aan een artikel over dit onderwerp.

Aan- en afmelden voor deze nieuwsbrief kan door een e-mail te sturen naar wodc.asr@minvenj.nl

